

ע"פ 502/24 - וג'יה חוסאם עודה נ' מדינת ישראל

פלילי - חוק העונשין - עבירות נשק

פלילי - שיקולי ענישה

ראיות - סדרי דין

ראיות - קבילות ראיות

בית המשפט העליון

ע"פ 502/24

לפני: כבוד השופט יוסף אלרון
כבוד השופטת יעל וילנר
כבוד השופט חאלד כבוב

המערער: וג'יה חוסאם עודה
נגד

המשיבה: מדינת ישראל
ערעור על הכרעת הדין וגזר הדין של בית המשפט
המחוזי בנצרת (כבוד השופט ג' אזולאי) בת"פ
8208-06-23 מיום 29.09.2023 ומיום
26.12.2023 בהתאמה
ח' בתשרי התשפ"ה (10.10.2024)
תאריך ישיבה: בשם המערער: בשם המשיבה:
עו"ד איתי שהם

פסק-דין
השופט חאלד כבוב:

1. הערעור שבכותרת מופנה נגד פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנוף הגליל-נצרת (כבוד השופט ג' אזולאי) בת"פ 8208-06-23.

העובדות הדרושות לעניין

2. המערער הואשם בביצוע עבירות של נשיאת נשק והובלתו לפי סעיף 144(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); ירי מנשק חם לפי סעיף 340א(ב)(1) ו-(2) לחוק; היזק בזדון לפי סעיף 452 לחוק; ושינוי זהות של רכב לפי סעיף 413ט לחוק. לפי כתב האישום, בלילה שבין האחד ושניים במארס 2023, המערער החליף את לוחית הזיהוי של רכבו והתקין במקומה לוחית זיהוי מזויפת. בהמשך, סמוך לשעה 00:50, נהג ברכבו לכיוון ביתו של המתלונן כשהוא נושא כלי נשק, נכנס לשביל המוביל לבית, כאשר המתלונן ומשפחתו בבית, וירה מספר יריות הן לכיוון הבית הן לכיוון רכבו של המתלונן. כתוצאה מהירי הבית והמכונית אכן נפגעו. או אז, המערער נמלט מהמקום ברכבו עם הנשק.

3. ייאמר מיד, כי בתיק לא נשמעו ראיות - המדינה הגישה, ללא התנגדות, את תיק החקירה; ואילו ההגנה ויתרה על חקירת עדי התביעה ובכך הסתיימה פרשת התביעה, כמו כן המערער בחר שלא להעיד להגנתו, ובכך תמה פרשת ההגנה. בהכרעת דין מיום 27.09.2023 הורשע המערער, לאחר שבית המשפט מצא, על יסוד הצטברות הראיות הנסיבתיות שהונחו בפניו, כי הוכח מעל לכל ספק סביר כי המערער הוא זה אשר ביצע את הירי לעבר ביתו של המתלונן; תוך שהודגש כי הראיות מובילות למסקנה אחת ויחידה זו. הדברים סוכמו, בסעיפים 29 ו-32 בזו הלשון:

"סבורני, כי די בראיות אשר הובאו מטעם המאשימה כדי להוכיח מעל לכל ספק סביר את אשמת הנאשם במיוחס לו. בהודעותיו במשטרה, חלק מתשובותיו התבררו כשקריות, בהמשך טען כי אינו יודע ואינו זוכר ובהודעותיו האחרונות שמר על זכות השתיקה. נוכח מכלול הראיות שהוצגו בפני הנאשם לא נתן הסבר לראיות שהוצגו בפניו, לא בהודעותיו ולא בעדות בפניי. כך לא סיפק הנאשם תשובות באשר לסיבת הימצאותו בזירה, פשר התכתבותו עם מוחמד, הגעתו בשעה מאוחרת הביתה, לוחית הזיהוי המזויפת שצולמה מהטלפון שלו, דבריו בתרגיל החקירה עם מוחמד, וכן הימצאות שרידי הירי ברכבו. [...] מדובר בראיות נסיבתיות, אשר בהצטברותן מובילות הן למסקנה אחת - שהנאשם ביצע את הירי מתוך רכבו לאחר שהחליף את לוחית הזיהוי בה. בחנתי את מכלול הראיות בתיק והגעתי לכלל מסקנה בדבר אשמתו של הנאשם ודי בראיות אשר הובאו מטעם המאשימה כדי להוכיח זאת מעל לכל ספק סביר. לכל זה יש להוסיף את העובדה כי הנאשם לא סיפק גרסה מנגד באשר לכל הראיות הנסיבתיות הקושרות אותו לירי ולא סיפק להן הסבר. הנאשם לרוב שמר על זכות השתיקה בהודעותיו ואף נמנע מלהעיד בפניי. הנאשם שיקר בנוגע לשעת סיום עבודתו, לא זכר מהיכן נסע חזרה לביתו למרות שיום קודם זכר לומר, הימצאות רכבו סמוך לזירה, הפנס השרוף ברכבו, התמונה של לוחית הזיהוי המזויפת במכשיר הנייד שלו, הימצאות שרידי ירי ברכבו ועוד. כל אלה מביאים למסקנה אחת ויחידה כי הנאשם הוא זה אשר נסע ברכבו וירה לעבר ביתו של המתלונן ורכבו [...]"

4. בגזר דין מיום 26.12.2023 הוטל על המערער עונש מאסר בן ארבעים חודשים, בניכוי ימי מאסרו; לצד מאסר מותנה; פסילה מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה למשך שלוש שנים; וקנס בסך של 10,000 ש"ח או ארבעה חודשי מאסר תמורתו.

5. המערער לא השלים עם פסק הדין ומכאן הערעור שלפנינו.

טענות הצדדים

6. בפתח כתב הערעור הודגש, כי "המחלוקת היא בשאלת זיהוי הרכב ו/או הנאשם. [וכי] ה[מערער] בחר בדרך דיונית של הגשת כל מסמכי תיק החקירה כמוצגים וסיכום על-פיהם ללא שמיעת עדי תביעה וחקירתם, ללא טיעון נגד מהימנותם". נטען, כי בית המשפט שגה עת אימץ את טענות המאשימה במלואן, ולא דן, כדבעי, בטענות ההגנה. כן נטען, כי "מדובר במערך של נסיבות שלוקה בחסר, נסיבות שאינן מובילות בהכרח להרשעתו של ה[מערער] [...]". בנוסף, המערער יצא חוצץ נגד הסתמכות בית המשפט על קביעותיו כי הלה "הזמין רעלות פנים" וכי הוא "השתמש בלוחית זיהוי מזויפת". עוד נטען כי בית המשפט טעה משקבע "זהות בין רכבו של ה[מערער] לבין הרכב שנראה בסרטון מצלמות האבטחה", שעה שהמומחה "קבע שקיים רק דמיון, הדרגה הנמוכה ביותר שניתן להסיק [...] שלעולם אינה מגיעה לדרגת ההוכחה במשפט פלילי". בהקשר אחרון זה נטען, כי ראיות המאשימה לא יכולות לבסס את אשמתו ברף הנדרש במשפט פלילי, וכי פסק הדין הופך את היוצרות ואת נטל ההוכחה; בתוך כך הודגש כי בית משפט קמא טעה "כאשר לא קבע כי המאשימה דבקה בראיה נסיבתית שאינה יכולה להביא למסקנה [...] מרשיעה אחת ויחידה". לעניין העונש הוטעם, בתמצית, כי הוא "אינו עומד בעיקרון המידתיות והוא חורג לחומרא מהנסיבות האישיות של המערער ונסיבות ביצוע העבירה"; וכי שגה בית המשפט, כשלא התחשב בגיל המערער, העובדה כי שהה במעצר זמן רב, ואין לו הרשעות פליליות קודמות".

7. ביום 10.10.2024 שמענו את טיעוני הצדדים בעל-פה. כבר בפתח הדיון, ציין ראש ההרכב, חברי, השופט י' אלרון, על דעת ההרכב כולו, כי התרשמותנו היא שבפני המערער ניצבת משוכה משמעותית בהמשך התנהל שיח ושיג עם הסניגור על אודות הראיות שבתיק ואלו שאינן; ובתוך כך ניתנה לסניגור הזדמנות לשטוח טענותיו באריכות. בסופו של דבר, הודיע ראש ההרכב כי אין בכוונתו להתערב לא בהרשעה ולא בעונש; וכי כמובן זכותו לעמוד על מתן פסק דין. הסניגור עמד על זכותו ומכאן הכרעתנו.

דיון והכרעה

8. כפי ששיקפנו במעמד הדיון, לא מצאנו ממש בטענות המערער.

9. כמובא בתמצית לעיל ובהרחבה בהכרעת הדין, בפני בית המשפט המחוזי נפרס מארג של ראיות נסיבתיות; בנוסף, בית המשפט המחוזי נתן דעתו לגרסת המערער בחקירותיו. כן נזקפה לחובתו העובדה כי נמנע מלהעיד במשפט. ובהקשר זה יודגש, כי על דרך הבאת הראיות בתיק לא ניתן להלין. בסופו של יום, לאחר ששקלנו את הדברים שבכתב ואת טענות הסניגור בדיון - לא מצאנו כי נפל פגם בדרך הילוכו או במסקנתו של בית המשפט המחוזי, ומשכך לא מצאנו להתערב בהכרעת הדין. ואסביר בתמצית.

10. כידוע, כוחן של ראיות נסיבתיות לא נופל מכוחן של ראיות ישירות, ושני סוגי ראיות אלה מהווים אמצעים כשרים לצורך ביסוס הרשעה בפלילים. בכדי להתמודד עם האפשרות שטיפול טעות בהיסק

ההגיוני מהראיות הנסיבתיות, לעובדה הדרושה הוכחה, נקבעה פסיקה מתודולוגיה תלת שלבית להסקת מסקנה מפלילה מראיות.

בשלב הראשון, נבחנת כל ראיה נסיבתית בפני עצמה לרבות עוצמתה, מהימנותה ודיותה; זאת, כדי לבסס ממצא עובדתי. שלב זה משותף אף לבחינת ראיות ישירות. בשלב השני, נבחנת המסכת הראייתית כולה, בכדי לקבוע אם זו מערבת לכאורה את הנאשם בביצוע המיוחס לו (ע"פ 9372/03 פון ויזל נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(1) 754, 745 (2004)). כמובן, אין הכרח שכל ראיה נסיבתית, כשלעצמה, תספיק לצורך קביעת המסקנה המפלילה. המסקנה עשויה להתגלות מצירופן של מספר ראיות (ע"פ 4656/03 מירופולסקי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (01.12.2004)). שלב זה, והבא אחריו, ייחודיים לבחינת ראיות נסיבתיות, והם מדגישים את העובדה שכוחן של ראיות אלה נובע לא רק מאיכותן, אם כי גם מכמותן, צירופן וצפיפותן. בשלב השלישי, עובר הנטל הטקטי אל כתפי הנאשם להציע תזה חלופית למסקנה העולה מצבר הראיות הנסיבתיות שהובאו בפרשת התביעה, שאינה מאולצת או תאורטית (ע"פ 9201/18 גורבאן נ' מדינת ישראל, פסקה 79 (08.06.2022)); להרחבה ראו: ע"פ 2050/21 אלהואשלה נ' מדינת ישראל, פסקאות 54-59 לחוות דעתי (16.05.2023)). כאמור, הנטל המועבר לכתפי הנאשם הוא נטל טקטי בלבד. הנטל להוכיח את אשמתו של נאשם לעולם יהא מוטל על כתפי המאשימה, ועליה לשכנע כי שילובן של כלל הראיות הנסיבתיות מביאה למסקנה אפשרית יחידה - זו המפלילה את הנאשם (ע"פ 3914/05 אחרר נ' מדינת ישראל, פסקה 16 (10.11.2008)). בהתאם לכך, אף אם נאשם לא סיפק הסבר למארג הראיות הנסיבתיות, או אם ההסבר שהוא סיפק לכך לא 'סביר', ככל שקיימים תרחישים סבירים אחרים, שיש להם עיגון בראיות, שאינם מפלילים אותו במיוחס לו - יש לזכותו מכל אשם. משכך, גם על בית המשפט לבחון את אפשרות קיומם של תרחישים כאמור, וזאת אף אם אלו לא נטענו על-ידי נאשם, ואף אינם מתיישבים עם האנטי-תזה שהציג (ע"פ 2661/13 יחייב נ' מדינת ישראל, פסקה 39 (18.02.2014)).

כך נעשה בענייננו אנו, באופן מפורט על-ידי בית המשפט המחוזי (ראו פסקאות 7-25 להכרעת הדין). למותר לציין, כי משעה שהמערער בחר שלא להעיד במסגרת פרשת ההגנה ובהינתן העובדה שנמנע מלמסור גרסה מלאה עת נחקר במשטרה - הלה לא עמד בנטל הטקטי שהוטל עליו (ראו פסקאות 26-28 להכרעת הדין). ויובהר, כי נוכח הראיות בתיק, לא מצאתי כל תזה-חלופית סבירה אחרת בנדון. דידן.

11. דין הערעור על גזר הדין להידחות אף הוא. כלל נקוט הוא כי בית המשפט שלערעור לא יטה להתערב בעונש שהטילה הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים בהם מתגלה סטייה ניכרת ממדיניות הענישה הנוהגת, או כאשר נפלה טעות מהותית בגזר הדין (ראו: ע"פ 634/19 גבאי נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (26.02.2020); ע"פ 126/22 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 10 (27.04.2022)). עניינו של המערער לא בא בעדת אותם מקרים חריגים. טענותיו התמציתיות עד מאוד בהקשר זה נטענו בשפה רפה, וללא כל תימוכין. ספק אם המערער עצמו סבור כי יש בסיס להתערבותה החריגה של ערכאת הערעור בהקשר זה, נוכח היקף טיעוניו בנדון.

12. הערעור נדחה בזאת.

ניתן היום, ג' חשוון תשפ"ה (04 נובמבר 2024).

חאלד כבוב
שופט

יעל וילנר
שופטת

יוסף אלרון
שופט